

THESES XLII.

Praevidet Deus omnes actus liberos creaturarum.

« Scientia visionis Deus in sua aeternitate intuetur etiam actus
» omnes liberos creaturarum pro quavis temporis differentia existentes.
» Hoc tamen existentia a scientia visionis tamquam a causa non
» pendet; sed imo existentia in tempore per liberam creatae voluntatis
» determinationem est conditio, sine qua illi actus non possent esse
» obiectum scientiae visionis. »

I. Perfectissime Deo cognita esse futura etiam libera,
ex ipsa Dei revelatione constat.

1° Demonstratio evidens est ex ipsis rebus et factis di-
vinis. « Praescientia enim Dei tot habet testes, quot fecit
prophetas » Tertull. contr. Marc. II. 5. Unde nihil opus esset
in theologia ad huius veritatis confirmationem singularibus
probationibus, cum divina praescientia in universa reve-
latione tamquam unum ex fundamentis nostrae fidei praे-
supponatur. Sicut enim per omnipotentiam in miraculis,
ita per praescientiam in prophetiis futurorum nominatim
eorum, quae a creata libera voluntate pendent, voluit Deus
praebere argumenta, quibus totius revelationis credibilitas
potissimum niteretur. Hinc ipse Christus et prophetae et
Apostoli et omnes subsequentes christianaे veritatis asser-
tores in innumerabilibus appellationibus ad prophetias fa-
ctas et adimpletas hanc Dei praescientiam testantur et
vindicant, eamque ut compertam omnibus et indubitata
supponunt.

Haec scientiae futurorum perfectio in Scripturis ita
vindicatur, ut ea sit soli Deo propria et divinitatis certis-
simum argumentum, adeoque superans vim omnem intellectus
creati et finiti. « Quis similis mei? vocet et annuntiet
et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum anti-
quum; ventura et quae futura sunt annuntient eis... ex

facta collatione loci utriusque non videbitur inanis coniectura, habuisse
auctorem in opere posteriori prae oculis, quae scriperat in priori, haec-
que declarare et contra praeposteras interpretationes praemunire vo-
luisse.

tunc audire te feci et annuntiavi; vos testes mei. Numquid
est Deus absque me? » Is. XLIV. 7. 8. Cf. XLI. 22. 23;
XLV. 21; XLVI. 9. 10; XLVIII. 4-8. « Idoneum itaque te-
stimonium divinitatis veritas divinationis » Tertullian. Apo-
log. c. 20.

2° Verbis explicitis Scripturæ futurorum liberorum ple-
nissimam cognitionem multis in locis Deo vindicant. De his
enim pendentibus a libera voluntate creata directe et im-
mediate sermo est in locis superius th. XXXVII. n. 2°. ci-
tatis. Ps. XXXII. 15; CXXXVIII. 3. sqq.; Dan. XIII. 42;
Eccli. XXIII. 28. 29; XXXIX. 21. sqq.; XLII. 18. sq.

3° Hisce locis simul docetur, ita esse Dei scientiam ae-
ternam, ut obiectiva actuum in tempore existentium veritas
ab aeterno sit sub intuitu Dei, non secus ac quando iam
actu in se existunt. « Sol illuminans per omnia respexit...
abyssum et cor hominis investigavit... cognovit enim Do-
minus omnem scientiam et inspexit in signum aevi, annun-
tians quae praeterierunt et quae superventura sunt, reve-
lans vestigia occultorum, non praeterit illum omnis cogitatus
et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientiae
suae decoravit, qui est ante saeculum, et usque in saeculum;
neque adiectum est, neque minuitur » Eccli. XLII. 16. sqq. (1).
Hinc nihil dicitur esse mirabile in oculis eius, quia « re-
spicit a saeculo usque in saeculum » ib. XXXIX. 25. Hoc
ipsum quod Deus circumspicit omnes vias hominum atque
corda hominum intuetur, confirmatur ex divinae scientiae
aeternitate et immutabilitate. « Domino enim Deo antequam
crearentur, omnia sunt agnita, sic et post perfectum esse »
Eccli. XXIII. 28. 29. Susanna pariter testem suae innocen-
tiae invocat Deum, eo quod « novit omnia, antequam fiant »
Dan. XIII. 42. Sed de hac aeterna praesentia coram oculis
divinis iam diximus th. XXXII.

Patet ex dictis, quam sint contrariae non solum singu-
laribus sententiis ss. Scripturarum, sed etiam oeconomiae
totius revelationis propositiones Petri de Riva a Xysto IV.
condemnatae: « Deus non habet notitiam certam seu iudi-

(1) « Cuius scientiae, cum decadant et succedant tempora, non de-
cedit aliquid vel succedit » Aug. Trin. VI. 10.

cativam de significato, quod importat propositio fidei de futuro ex sua natura et modo enuntiandi. » « Propositiones fidei de futuro non sunt verae veritate propria et ex rigore logico seu modo enuntiandi, sed neutrae » (i. e. nec verae nec falsae, ut e. g. Petrus negabit Christum; Petrus post peccatum flebit amare). Vide de hac censura Card. de Lugo de Incarnat. disp. 26. sect. 6. et Livin. de Meyer Histor. Congreg. de auxil. l. V. c. 31. p. 434. sqq.

II. Pars altera praesentis theses magni est momenti, cum in ea fundamentum constituatur, ex quo conciliacionem creatae libertatis cum aeterna et immutabili Dei praescientia intelligere possimus.

Imprimis statuendum est, scientiam omnem, si formaliter spectetur praecisione facta a voluntate effectrice, supponere suum proprium obiectum sive obiectivam veritatem, cuius est scientia.

1° Quod dicimus, prorsus evidens est in scientia speculativa, quae non facit intelligibilia; sed per eam fit, ut quae sunt in se intelligibilia, sint actu intellecta. Quomodo enim scientia et intellectio concipi potest, nisi supposito scibili et intelligibili? Quamvis igitur omne esse possibile pendeat tamquam a principio a primo et infinito *Esse* actuali necessario, omne verum obiectivum a primo vero, omne cognoscibile a primo intelligibili; intellectio tamen formaliter spectata supponit sicut suum obiectum princeps (verum infinitum), ita et obiectum secundarium pendens ab illo primo vero. Sicut ergo scientia possibilium essentiarum (quae est *simplicis intelligentiae*) supponit essentias possibles; ita intuitio existentiarum, quae sint aliquando in actu (scientia *visionis*), supponit ipsas existentias pro aliqua temporis differentia. Nisi enim ratione prius supponatur, verum esse has illasve res pro tali tempore existere, plane repugnat, scientiam Dei ad eas referri tamquam actualiter pro tali tempore existentes. In hac vero ipsa relatione sive connotatione termini, ut actu aliquando existentis, sita est ratio *scientiae visionis*. Unde clarum videtur, scientiam visionis non posse esse causam existentiae; sed imo existentiam obiecti non quidem causam esse,

ut scientia Dei quae est ipsa divina essentia, sit simplius, attamen esse conditionem, sine qua scientia Dei quoad hunc terminum non esset scientia visionis. Diximus esse conditionem sine qua non potius quam causam, licet PP. ut mox videbimus, existentiam termini etiam *causam* esse dixerint, ut scientia habeat rationem visionis et praescientiae. Neque enim PP. hac locutione intellexerunt, obiectum secundarium aliquid efficere in Deo ipso; sed solum sibi voluerunt, veritatem existentiae aliquando actualis esse terminum, ex cuius connotatione fit, ut scientia in se manens immutata habeat rationem praescientiae et visionis. Unde ad evitandam omnem ambiguitatem *conditionem sine qua non* melius dicemus quam causam.

2° In ipsa scientia practica distinctione opus est, ut rite intelligatur, quomodo sit causa rerum. Nam quatenus *scientia* est, etiam ipsa formalem suum terminum supponit; quatenus vero practica est, praecedit terminum efficientiae. Distinguatur itaque in Deo a) imitabilitas divinae essentiae per participatas perfectiones secundum omnes possibilium entium species, ordines, et gradus, quae imitabilitas est ipsa exemplaris idea. Cum haec idea exemplaris sit ipsa essentia divina, in se utique una est; nihilominus propter connotationem ectyporum ac imitationum multiplicium, per distinctionem rationis possunt dici multae ideae et rationes divinae omnium operabilium ad extra. Has dicemus ideas et rationes exemplares obiectivas. b) Distinguatur formalis intellectio horum omnium operabilium secundum rationes omnes, quibus sapienter et modo Deo digno effici possunt. Haec potest dici idea formalis et est scientia practica in actu primo. c) Consideretur haec ipsa intellectio, ut praelucet voluntati effectrici, et ut ei effectrix libera voluntas coniungitur; sic erit scientia practica et idea effectrix in actu secundo. In obiectis deinde ipsis status possibilitatis, quatenus sunt operabilia, distinguitur a reali existentia.

Hicce positis iam dicimus: rationes exemplares in Deo praecedunt tamquam principium, unde pendent ipsa possibilia et operabilia; intellectio vero seu scientia practica in actu primo formaliter spectata non praecedit, sed supponit

sicut rationes exemplares tamquam obiectum formale, ita et operabilia tamquam obiectum secundarium intellectio*nis*. Manifestum est etiam, proprium obiectum scientiae practicae non esse *existentiam iam in actu*; sed esse res ut possibles et operabiles ad extra, seu quod fere eodem redit, esse *existentiam ut efficiendam*. Existencia autem in actu est effectus voluntatis efficientis, cui praelucet cognitio existentiae operabilis et efficiendae; hocque modo existentia actualis pendet a scientia, quae sit practica in actu secundo. Scientia autem, cuius obiectum est ipsa iam existentia actualis, non est efficiens et practica, sed solum intuitio ipsius existentiae.

Ordo igitur, quo secundum nostrum modum intelligendum fundamento in re singula sese excipiunt et unum altero ratione prius est, ita se habet: a) divina essentia imitabilis ad extra; b) possibilia omnia; c) divina intellectio imitabilitatis essentiae et in hac intellectio omnium possibilium, ut sunt operabilia a Deo ipso; d) intellectio operabilium et existentiarum efficiendarum praelucens voluntati effectrici, et voluntas libera intellectioni coniuncta imperans existencias pro aliqua temporis differentia; e) veritas existentiae pro ea differentia temporis; f) scientia visionis huius existentiae.

Ex his iterum patet, scientiam practicam, quae tamquam causa praecedit veritatem realis existentiae, non esse scientiam visionis; sed imo scientiam visionis esse ratione posteriorem prae scientia practica, quae coniungitur cum voluntate efficiente vel saltem permittente, et ideo etiam posteriorem prae veritate existentiae in omnibus suis obiectis.

III. Si haec est ratio scientiae visionis ad obiectum suum existens generatim, etiam in iis, quae a voluntate Dei pendent tamquam a causa unica efficiente; eo evidentius in actibus liberis creaturarum, qui pendent a libera determinatione creatae voluntatis, ratione prior est et ad visionem divinam supponitur veritas existentiae actus pro aliqua temporis differentia; proinde non ideo actus futuri sunt, quia a Deo ab aeterno videntur; sed imo ideo actus sunt obiectum visionis ab aeterno, quia futuri sunt. Sane, ut

merito monet Vasquez (disp. 68. c. 6. n. 36.), « communis doctrina Patrum et ratione bene perspecta res haec extra controversiam esset, si animus indagandae veritati potius quam contentioni intentus esset. » De intestina rei ratione diximus, superest ut paucis luculentissimam PP. doctrinam complectamur.

Docent Patres, non ideo actionem liberam esse futuram, quia Deus eam futuram praescivit vel etiam praedixit; sed quia futura est, ideo constitui obiectum idoneum, quod praevideatur et praenuntietur a divina scientia et veraciitate. Cum enim conspectui divino obversentur omnia, ut obiective se habent pro quovis tempore, hinc Deus sicut cognoscit hominem inter multa posse unum eligere, ita videt electionem ipsam determinate, qualis et cuius rei sit.

Obiecerat Celsus Christianis, si Christus Deus est et falli non potest, idemque Iudei scelus futurum praedixit, consequens fore, ut ipse Deus causa sit sceleris, ac Iudas necessario illud commiserit. Nam, inquit, « Deus erat qui praedixit, et omnino fieri debuit (*παντως ἔχον γενεσθαι*), quod erat praedictum. » Responsum Origenis (c. Cels. I. II. n. 20. T. I. p. 405.) totam, quam versamus quaestionem, clarissima in luce collocat. « Celsus putat, quod praedictum est, ideo fieri, quia praedictum est; hoc autem nos (Christiani) minime concedentes dicimus, non qui praedixit, causam esse futuri, eo quod illud futurum esse praedixit; sed futurum, quod utique futurum esset, etiamsi praedictum non esset, dicimus causam praebuisse praenoscenti illud praedicendi. Totum scilicet in praescientia praenuntiantis versatur hoc modo: *possibile est fieri hoc aliquid, et possibile etiam est non fieri; ex duobus autem illis erit hoc determinatum*. Non autem concedimus, a praenoscente auferri contingentiam, secundum quam possit fieri aut non fieri... (1).

(1) Φαμεν οὐχὶ τὸν θεσπισαντα αἴτιον εἶναι τοῦ ἐσομένου, ἐπει προειπεν αὐτὸ γενησομένον, ἀλλα τὸ ἐσομένον, ἐσομένον ἀν καὶ μη θεσπιθεν, τὴν αἴτιαν τῷ προγινωσκοντι παρεσχήκενται του αὐτὸ προειπειν, καὶ όλον γε τούτο ἐν τῇ προγνώσει του θεσπιζόντος αὐτὸ τυγχανει. « δύνατον ὄντος του δε τίνος γενεσθαι, δύνατον δε καὶ μη γενεσθαι, ἔσται το ἑτερον αὐτῶν, τοδε τι. » καὶ οὐ φαμεν, ὅτι ὁ προγινωσκων ὑφελων το δύνατον είναι γενεσθαι καὶ μη γενεσθαι.